

YTTRANDE
2009-05-17

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Betänkande av Kulturutredningen, SOU 2009:16

Utgångspunkt

Sveriges Körförbund organiserar fler än 17 000 körsångare i över 500 körer över hela landet. Förbundet företräder Sveriges körliv då vi genom våra anslutna medlemmar representerar både rena amatörkörer, semiprofessionella körer och världsledande professionella körer och vokalgrupper med internationell verksamhet. Vårt arbete bedrivs på såväl regional som nationell nivå.

Vårt yttrande skall ses ur hela detta breda perspektiv. Vi har dock valt att inte gå in på områden som direkt rör amatörkultur eller arrangörsfrågor då dessa kommer att behandlas i yttranden från ax – amatörkulturens samrådsgrupp respektive MAIS – Musikarrangörer i Samverkan. Sveriges Körförbund är medlem i båda dessa organisationer.

Sammanfattning

När det gäller de föreslagna kulturpolitiska målen vill Sveriges Körförbund peka på vikten av att vårda och bruka också det immateriella kulturarvet, exempelvis i form av sång och musik. Vi menar vidare att målen även måste omfatta ett vidgat kvalitetsbegrepp.

De nya kulturmyndigheterna – liksom nuvarande – skall vara ansvariga för kontakt med och anslagsgivning till de ideella riksorganisationerna. Det måste finnas en kulturpolitisk strategi för också barn och unga som inte har uppnått skolpliktig ålder.

Amatörkulturen har stor betydelse för regional tillväxt, och särskilt musiken har dokumenterat positiva effekter på människors hälsa.

Vi ser positivt på portföljmodellen men har vissa synpunkter på utredningens förslag. *Hela* landet måste omfattas av modellen och om den skall fungera kan ingen del lämnas utanför. Detta gäller även Stockholm.

De föreslagna kulturpolitiska målen är för allmänna för att kunna användas i arbetet med portföljerna.

Vi hävdar bestämt att även om en portföljmodell införs, måste det centrala arrangörstödet också fortsättningsvis fördelas centralt.

Vi ser positivt på förslaget om en överenskommelse mellan den civila sektorn och SKL, men oroas över att amatörculturlivet kan komma att betraktas som en ren utförare av tjänster.

Vi stödjer förslaget om längre bidragsperioder, men dessa måste kombineras med flexibilitet. Vi avstyrker förslaget att omfördela stödet till de fria grupperna på så sätt att det ges mer bidrag till färre grupper, av skälet att detta kan komma att försvåra för nya grupper att erhålla stöd.

Vi ser gärna en fortsatt verksamhet av en ”fri aktör” som Stiftelsen Framtidens kultur.

Vi anser att vissa delar av Rikskonserters nuvarande uppdrag inte kan överlåtas till enbart länsmusik, utan också fortsättningsvis måste bedrivas på nationell nivå. Efter den kritik som framförts är det osäkert om Rikskonserterna kan återfå förtroende från musiklivet. Alternativet är en mer renodlad verksamhet och inrättande av en ny nationell operativ enhet.

8 Mål för kulturpolitiken

8.2.2 De enskilda målen... – att kulturarvet bevaras och brukas

Det finns en risk att frågan om kulturarvet koncentreras på det materiella kulturarvet. Vi vill betona vikten av att vårda och bruka också det *immateriella* kulturarvet i form av sång och musik.

8.2.3 Några mål vi inte fört vidare

Vi noterar med förvåning att utredningen väljer att inte föreslå något mål som syftar till konstnärlig kvalitet. Vi ser det som synnerligen angeläget att de kulturpolitiska målen innefattar också ett kvalitetsbegrepp, särskilt med tanke på att målen föreslås användas som riktlinjer för arbetet med det föreslagna systemet med ”portföljer”.

Utredningen konstaterar vid flera tillfällen hur viktigt samarbetet mellan det professionella kulturlivet och amatörculturlivet är. Vi menar att kvalitetsbegreppet är centralt för såväl amatörculturlivet som det professionella kulturlivet. Särskilt då det inom musikområdet finns ur kvalitetssynpunkt klart mätbara musikaliska parametrar. För att öppna för ett dynamiskt kulturliv är det samtidigt nödvändigt att vidga kvalitetsbegreppet till att inte uteslutande fokusera på den konstnärliga kvalitén.

9 Kulturpolitik, civilsamhälle och folkbildning

9.3.3 Överväganden och förslag: Det civila samhället och kulturområdets myndigheter

Vi instämmer helt med utredningens förslag (s 77) att de nya myndigheterna för kulturområdet skall vara ansvariga för kontakterna med de ideella

riksorganisationerna inom respektive område, och att det är dessa myndigheter som centralt skall administrera anslagen till de ideella amatörkulturorganisationerna.

10 Kulturpolitiken som aspektpolitik – samspelet med andra samhällsområden

10.1 Kultur i skolan

Vi delar utredningens uppfattning om skolans betydelse för att barn och unga ska få tillfälle till eget skapande. Vi menar samtidigt att kulturpolitiken måste ha en strategi för att nå barn och unga även under uppväxtperioden fram till skolåldern. Redan under den tiden grundläggs estetiska värderingar som kan vara avgörande för framtida kulturkonsumtion och eget utövande. Staten bör tydligare än nu formulera mål också för dessa åldersgrupper och föra in dem i regionala förhandlingar med kommuner och landsting.

10.4 Regional tillväxt

Här kan vi konstatera att utredningen inte nämner amatörkulturens betydelse för regioners attraktivitet, tillväxt och sysselsättning. Körsång är ett särskilt tydligt exempel på hur kulturell verksamhet skapar gemenskap och nätverk inom regioner, både genom sin verksamhet riktad mot utövarna, och utåt, i form av offentliga konserter.

10.5.3 Utvecklingen på området kultur och hälsa

Konstens betydelse för hälsa och tillväxt är väl dokumenterad. Att estetiska upplevelser i samband med kulturkonsumtion påverkar människor positivt har länge varit känt, och på senare tid har särskilt sammanhanget mellan körsång och positiva hälsoeffekter dokumenterats. Det kan handla om körsång på fritiden, på arbetstid och inom vården.

Vi glädjer oss över att utredningen uppmärksammat dessa musikens positiva effekter och menar att ett samarbete mellan Körsverige som representant för den civila sektorn och Sveriges kommuner och landsting inom området kultur och hälsa skulle vara ett utomordentligt bra initiativ i linje med förslaget under 12.5.1.

12 Ökat samspel mellan stat, landsting och kommun – portföljmodellen

12.4 Utgångspunkter för en ny modell

Vi delar utredningens utgångspunkter att en ny kulturpolitik måste utgå från medborgarnas behov och preferenser. Detta förutsätter en öppen, kontinuerlig och aktiv dialog också med de fria aktörerna och att dessa ges rimliga möjligheter att etablera och utveckla sina organisationer.

12.5 Överväganden och förslag

Ur det regionala körlivets perspektiv ser vi positivt på portföljmodellen, men vi har vissa synpunkter på hur den bör genomföras.

Vår bestämda uppfattning är att ingen region kan undantas från modellen utan att den måste genomföras i *bela landet*. Detta gäller också Stockholm där det fria musiklivet arbetar under liknande villkor som i övriga landet och det finns enligt vår uppfattning inget som motiverar att undanta Stockholm.

Vi tror att portföljmodellen kan utveckla det regionala körlivet och även öppna för ökat stöd till både samlade regionala aktiviteter och till de enskilda körernas verksamhet. Vi menar också att kulturen i stort med föreslagen modell kan få en högre status regionalt.

Vi ser det också som en nödvändighet att principen om regional medfinansiering skall fortsätta att gälla, och denna princip måste formuleras så att inte de nya statliga pengarna ersätter någon del av de nuvarande regionala.

Vi anser dessutom att de kulturpolitiska målen är alldeles för allmänna för att användas som utgångspunkt för detta arbete, särskilt eftersom några kvalitetssäkrande processer inte föreslås byggas in i det föreslagna systemet. Även om kraven från staten kommer att specificeras i en förordning måste ett vidgat kvalitetsbegrepp föras in. Detta gäller såväl amatörkulturen som det professionella kulturlivet.

Vi är också oroade över att små aktörer kan få svårt att göra sin röst hörd, både när det handlar om den förberedande processen och framför allt när det gäller förhandlingarna mellan landstingen/regionerna och staten – med risk för att mångfalden minskar.

Vi vill därför se en starkare skrivning än den av utredningen föreslagna. Även om landstinget/regionen kommer att besluta om underlaget inför förhandlingarna med staten, är det inte tillräckligt att "övriga aktörer är inbegripna och känner sig delaktiga". Civilsamhällets organisationer måste garanteras inflytande i processen. Detta kan lämpligen ske genom att de ideella riksorganisationerna biträder sina respektive regionala organisationer i processen. Detta förutsätter ett ökat stöd till motsvarande riksorganisationer inom respektive område.

Samtidigt vill vi betona att vi ansluter oss till MAIS - Musikarrangörer i Samverkan bestämda uppfattning att det centrala arrangörsstödet *inte* skall föras in i portföljerna, utan också fortsättningsvis skall fördelas centralt (se även nedan).

12.5.1 Samspel och process; Den regionala och lokala processen... (s 277)

Vi ser positivt på förslaget (kapitel 9) om en överenskommelse med den civila sektorn och Sveriges kommuner och landsting. Samtidigt kan det finnas en risk att amatörkulturlivet kommer att betraktas och fungera som en ren utförare av tjänster. Amatörkulturlivet ingår i en självständig konstnärlig process i samspel med det professionella musiklivet. Detta är särskilt tydligt bland körer och vokalgrupper inom Sveriges Körförbund.

13 Centralt fördelade stöd, konstnärernas villkor och enskild finansiering av kulturverksamhet

13.1 Centralt fördelade stöd – stöd utanför portföljen

Vi ser positivt på förslaget om längre bidragsperioder. Samtidigt måste det finnas utrymme för flexibilitet. Kulturlivet går mot kortare framförhållning och en balans mellan kontinuitet och flexibilitet är nödvändig. Det måste därför finnas utrymme för centralt fördelade stöd som också kan sökas med kortare framförhållning.

13.3 Stödet till de fria grupperna

Vi ser med oro på förslaget att omfördela stödet till de fria grupperna på så sätt att det ges större bidrag till färre grupper. Många av Sveriges körer befinner sig – vilket utredningen mycket riktigt påpekat – på en internationellt hög standard. För närvarande får bara två körer verksamhetsbidrag från Kulturrådet, och ytterligare en (Eric Ericsons Kammarkör) får stöd direkt från departementet. Många fler körer och vokalgrupper befinner sig enligt vår mening på en sådan nivå att de skulle kvalificera sig för verksamhetsbidrag som fri grupp. Om förslaget genomförs blir det sannolikt svårare att utöka antalet körer och vokalgrupper i bidragstilldelningen.

Vi noterar också att utredningen inte nämner just de stöd som nu utgår direkt från departementet och huruvida dessa stöd förutsätts finnas kvar i nuvarande form, eller om också de medlen skall tillföras den nya myndigheten för konstarterna.

Vi vill också med bestämdhet hävda att även stödet till arrangörer inom teater, dans och musik skall kvarstå för central fördelning.

13.5 Efter Framtidens kultur – behov av en ny fristående aktör

Vi instämmer helt med utredningens beskrivning av den betydelse Stiftelsen Framtidens kultur haft som "fri aktör" bland bidragsgivande organ.

17 En sfär för frågor om konstarterna

17.3 Överväganden och förslag

Rikskonserter

Sveriges Körförbund anser att delar av Rikskonserterns nuvarande uppdrag, i första hand de som är relaterade till nationella och internationella konsert- och turnéproduktioner samt samarbeten och projekt av riksangelägenhet, inte kan överlåtas enbart till länsmusik utan måste fortsatt bedrivas på nationell nivå av en kompetent operativ organisation med mer renodlad verksamhet.

Oavsett vilken juridisk form en nationell operativ plattform har är det avgörande att den har tydliga uppdrag och att verksamheten präglas av dialog och transparens.

Om nuvarande Rikskonserter har förutsättning att återfå förtroende från musikliven mot bakgrund av de senaste årens kritik och bristande respons från organisationen är osäkert. Alternativet är en i grunden mer renodlad verksamhet och inrättande av en ny nationell operativ enhet.

Uppdraget skall även fortsatt vara att utgöra ett komplement till det regionala och lokala musikutbudet, särskilt avseende musikformer med svag institutionell förankring. Uppdraget kan därmed inte överföras till länsmusiken.

Nationellt uppdrag

Vi är positiva till att utredningen föreslår att ett nationellt uppdrag för en musikform eller genre skulle kunna ges till lämplig organisation eller institution. När det gäller körområdet kan det vara värt att notera vad Statens Kulturråd skrev i sin bedömning av vår verksamhet inför fördelning av verksamhetsbidraget 2009:

”Sveriges Körförbund har en stark förankring både inom det breda amatörkörlivet, hos de professionella körerna och i det internationella körlivet och kan därigenom medverka till långsiktig utveckling av en konstnärlig spetskompetens inom körmusiken. Förbundet har till ändamål att verka för körsångens utveckling, sprida kännedom om och öka intresset för körsång samt att företräda svensk körsång. Sveriges Körförbund arbetar aktivt med utvecklingsarbete bl.a. genom kursverksamhet, symposier m.m. Utvecklingsarbetet sätter fokus på kulturell mångfald, interkulturell dialog och internationellt utbyte samt att skapa förutsättningar för ett professionellt utövande av körmusik.”

Om Sveriges Körförbund skulle få ett nationellt uppdrag att utveckla körmusiken skulle det komma hela det breda körlivet till del. Sveriges Körförbund utgör en naturlig mötesplats och brobyggare mellan amatörer och professionella, och vi kommer därför att kunna utveckla en konstnärligt styrd struktur för en långsiktig utveckling av även den konstnärliga spetskompetensen inom körmusiken.

20 Genomförande och konsekvensanalys

20.7 *Användning av frigjorda medel*

Då utredningen kommit fram till att Rikskonserter skall läggas ner, menar vi att det är nödvändigt att de frigjorda medlen inte överförs till den föreslagna myndigheten för konstarterna utan öronmärks för musik. En stor del av dessa medel bör direkt kunna omsättas i ett förstärkt stöd till de fria musikarrangörerna.

Bengt Hall

Ordförande Sveriges Körförbund